

Xavier Amorós i els temps estranys

a la seva poesia "Temps estranys", Xavier Amorós anuncia, el 1961, el que ha acabat essent el motiu principal de tota la seva literatura: allí declara que sempre ha viscut temps estranys, però que només vol parlar -literàriament parlar, s'entén- del que ha viscut. I què havia viscut? Va néixer el 1923: la República, la guerra civil, el franquisme (creuada contra rojos i separatistes; *longa noite* de pedra).

A finals dels cinquanta, Amorós, que fins llavors havia conreat la poesia de caràcter simbolista, va experimentar una crisi de confiança en les possibilitats del seu estil. La va superar amb la redacció, el 1959, del poemari *Enyoro la terra*, una meditació existencial sobre el pas del temps, la mort i la vida, el cansament i la solitud, que traeix la influència d'Ungaretti i d'Espriu. Tot seguit va evolucionar cap a una poesia de caràcter cívic, farcida d'elements autobiogràfics, incorporant l'ús del distanciament i la paràbola a la manera brechtiana. Entre el 1959 i el 1964 va escriure el gruix de la seva poesia de maduresa, aplegada al volum *Poemes, 1959-1964* (1982) —que conté 64 poesies—, on l'autor renuncia a tota la seva producció anterior. Immediatament, la poesia d'Amorós accedí al màxim reconeixement per part de la crítica literària més solvent del moment, i a continuació el poeta considerarà haver dit tot el que volia i, per no repetir-se, va tancar la seva obra poètica. D'aleshores ençà no ha tornat a publicar pràcticament cap més poesia. La fi del seu cicle es va avançar, doncs, a l'esgotament dels models de la poesia cívica la dècada següent.

Després d'un parèntesi de més de deu anys, acabat el franquisme, Amorós reprén l'escriptura a través de col·laboracions a la premsa local. A la ratlla dels 55 anys, emprèn la redacció de les seves, diguem-ne, memòries d'infància i adolescència, reunides al volum *El camí dels Morts* (1996), i de diversos textos d'evocació, relatius a la vida i la cultura reusenques contemporànies,

A El camí dels Morts, ens trobem davant d'un retrat orgànic, dotat d'una prosa esmolada, que atrau l'interès del lector cap a l'exercici d'introspecció que Amorós realitza —vers ell mateix i vers els seus personatges— i que alhora proposa al lector.

sobretot les *Històries de la plaça de Prim* (1997). Si les seves poesies ens remeten a experiències viscudes per l'autor en la forma comprimida que exigeix el gènere, a les pàgines d'aquestes memòries trobem desgranades aquelles mateixes experiències però ara no destil·lades en poemes sinó animades pel detall dels corresponents gestos i decorats. Com havia fet vint anys abans en la poesia, Amorós comença les memòries amb un retorn iniciàtic al Pradell del seu pare i dels seus catorze anys, al Pradell de la guerra civil, rerefons de la batalla de l'Ebre. Un mateix argument recorre l'obra de l'Amorós poeta i de l'Amorós memorialista: parlar "del que ha viscut". No de l'experiència moral, com Gabriel Ferrater, sinó utilitzant l'anecdota propi, triat i garbellat per-

què actui com a correlat del retrat col·lectiu en un determinat moment històric. D'aquesta intenció en són reveladors títols d'Amorós com ara *Tots nosaltres*, *Guardeu-me la paraula* o *L'agulla en un paller*.

Amorós arrenca amb l'anècdota, la potència precisant-ne detalls sovint insòlits i, a través dels moviments i els claroscurs de l'escriptura, proposa al lector una reflexió sobre l'estructura de la societat que descriu. A *El camí dels Morts*, ens trobem davant d'un retrat orgànic, dotat d'una prosa esmolada, que atrau l'interès del lector cap a l'exercici

Pradell vist des de les Guixeres

Departament d'Astronomia

• Sol

Dia 1: Sortida - 08:21

Ocàs - 17:37

Dia 31: Sortida - 08:08

Ocàs - 18:11

Constel·lació del mes: ORIÓ

• Lluna:

Plena: dia 12 a les 18:25

Nova: dia 28 a les 07:02

Totes les hores són:

HORA LOCAL OFICIAL

calendari

dilluns

dimarts

dimecres

CENTRE DE LECTURA
REUS 185901
98

codis

- (00) Secció de ciències de la comunicació
- (01) Secció de ciències de l'educació
- (02) Secció de música
- (03) Secció de ciències socials, polítiques i econòmiques
- (04) Secció excursionista
- (05) Secció de ciències exactes, físiques i naturals
- (06) Secció de tecnologia
- (07) Secció d'art
- (08) Secció de llengua i literatura
- (09) Secció de geografia i història
- (10) Consell directiu
- (11) Consell cultural
- (c) en col·laboració

5

12

20.30 Teatre Bartrina
(10) (c) Consorci del T. Bartrina i C. La Vitxeta
Dilluns Teatre Obert.
Recital En Veu Alta. *Minetti, un retrat de l'artista vell*, de Thomas Bernhard. Traducció i presentació de Josep Murgades.

19

20.00 Sala Fortuny
(10) Exposició de l'obra de Patrícia Dauder. Inauguració.
20.30 Teatre Bartrina
(10) (c) Consorci del Teatre Bartrina i AMCA
Dilluns Teatre Obert. Concert. Jazz, a càrrec de Susy Castellet & Josep M. Domènech Quartet.

26

20.30 Teatre Bartrina
(10) (c) Consorci del Teatre Bartrina i GDN
Dilluns Teatre Obert.
Ballet espanyol, a càrrec del Ballet de M. Carne Fraga.

6

20.00 Teatre Bartrina
(21) (c) Consorci del Teatre Bartrina
Programació d'hivern 1998. Música. Concert de Reis, a càrrec de l'Orquestra de Cambra Camerata XXI.
22.00 Sala Fortuny
(10) Exposició de l'obra d'Ignacio Hernando. Clausura.

13

20.00 Aula 21
(05) Dpt. Meteorologia
Reunió de treball. Dades del mes de desembre.

20

20.00 Aula 21
(05) Dpt. Meteorologia
Reunió de treball. Climàgrams.

27

20.00 Aula 21
(05) Reunió seccional oberta.

7

16.45 Sala d'actes
(10) (c) UDRC
Conferència: *L'oli d'oliva a la dieta mediterrània*, a càrrec d'Ismael Boj i Gil.
20.30 Sala de Juntes
(11) Reunió del Consell Cultural.

14

16.45 Sala d'actes
(10) (c) UDRC
Conferència: *Reflexions envers els principals esdeveniments de l'any 1997*, a càrrec d'Antoni Coll i Gilabert, director del *Diari de Tarragona*.
19.30 Aula 21
(05) Dpt. Fotografia
Conferència: Dissertació audiovisual *Festes populars*, a càrrec de Pere Aleu Casanovas.

21

16.45 Sala d'actes
(10) (c) UDRC
Conferència: *La influencia de la televisión en la familia y en la escuela*, a càrrec de Carlos Moya, de SOS Familia, de Madrid.
20.00 Aula 21
(05) Dpt. Botànica
Reunió de treball. Les famílies botàniques.

28

16.45 Sala d'actes
(10) (c) UDRC
Conferència: *La Tarragona romana*, a càrrec de Jaume Massó i Carballido, arqueòleg i conservador del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.
20.00 Aula 21
(05) Dpt. Química
Reunió de treball.

• General

Feiners:
matins de 10 a 2
i tardes de 4 a 10
Festius:
matins d'11 a 2
i tardes de 5 a 9

• Biblioteca
Hemeroteca

Feiners:
matins de 10 a 2
i tardes de 4 a 10.
Festius:
matins d'11 a 2
i tardes de 5 a 9.

• Servei de sala
i préstec:

Feiners:
matins de 10 a 1 i
tardes de 5 a 9.
Festius:
matins d'11 a 2.

• Videoteca-
Fonoteca

De dilluns a dissabte:
de 2/4 de 6 a
2/4 de 10 de la nit
Diumenges i festius:
tancat

• Secretaria

Feiners:
matins de 10 a 1
i tardes de 5 a 8
Festius:
tancat

dijous

1

nista.

22.00 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Homenatge a Pilar Miró. Projectió de la pel·lícula *El perro del hortelano*, dirigida per Pilar Miró.

8

(04) Excursió matinal.
20.15 Sala seccional
(04) Conferència: Xerrada informativa sobre les tar-
ges de federat excursio-

15

(04) Excursió matinal
20.15 Cafè del Centre
(04) Exposició fotogràfica.
Obres de J. Prats, E.
Casado i J. Callizo.

22.00 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Projectió de la pel·lícula *Lone Star*,
dirigida per John Sayles.

22

(04) Excursió matinal.
20.15 Sala seccional
(04) Projectió de diaposi-
tives: *Els volcans d'Amèri-
ca Central: Mèxic, Guatemala, Costa
Rica*, a càrrec de Joan Rovira.

22.00 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Projectió de la pel·lícula *El gran car-
naval*, de Billy Wilder.

29

(04) Excursió matinal.
20.15 Sala seccional
(04) Projectió de diaposi-
tives: *Per indrets de
ponent*, a càrrec de Josep

Mercadé.

22.00 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Projectió de la pel·lícula *Tieta
d'Agreste*, dirigida per Carlos Diegues.

divendres

2

20.00 Aula 21
(06) Dpt. Astronomia
Reunió setmanal.

9

20.00 Aula 21
(06) Dpt. Astronomia
Reunió setmanal.
22.30 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Homenatge a Pilar Miró. Projectió de la pel·lícula *El perro del hortelano*, dirigida per Pilar Miró.

16

20.00 Sala d'actes
(10) Recepció anual a les
entitats ciutadanes.
20.00 Aula 21

(06) Dpt. Astronomia
Reunió setmanal.

22.30 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Projectió de la pel·lícula *Lone Star*,
dirigida per John Sayles.

23

20.00 Aula 21
(06) Dpt. Astronomia
Reunió setmanal.
22.30 Teatre Bartrina

(00) Cineclub

Projectió de la pel·lícula *El gran cama-
val*, de Billy Wilder.

30

19.30 Sala d'actes
(10) Assemblea General
Ordinària de Socis.
22.30 Teatre Bartrina
(00) Cineclub

Projectió de la pel·lícula *Tieta d'Agres-
te*, dirigida per Carlos Diegues.

dissabte

3

10.00 Aula 21
(06) (c) URC
Reunió setmanal.

10

9.00
(05) Dpt. Botànica
Sortida a Mont-ral. Estudi
de la flora autòctona.
10.00 Aula 21

(06) (c) URC

Reunió setmanal.

17

10.00 Aula 21
(06) (c) URC
Reunió setmanal.
20.00
(06) Dpt. Astronomia

Sortida d'observació.

22.00 Teatre Bartrina

(10) (c) Consorci del Teatre Bartrina
Programació d'hivern 1998. Teatre. *Un
cas curiós*, de C. Goldoni. Traducció
de Feliu Formosa. Dirigida per Jordi
Vila Zapata.

24

10.00 Aula 21 (06) (c) URC
Reunió setmanal.
10.30 Sala d'actes
(06) (c) URC

Conferència: *Radioastronomia i Recer-
ca d'intel·ligència exterior (SETI)*

22.00 Teatre Bartrina

(10) (c) Consorci del Teatre Bartrina
Programació d'hivern 1998. Teatre.
T.E.M.P.U.S., de Jaume Bernadet i
Moisés Maicas, a càrrec d'Els Come-
diants. Posada en escena, Joan Font.

31

20.00 Aula 21
(06) Dpt. Astronomia
Reunió setmanal.
22.00 Teatre Bartrina
(10) (c) Consorci del Tea-

tre Bartrina

Programació d'hivern 1998. Concert.
Concert de flamenc, a càrrec de
Miguel Poveda Trio.

diumenge

4

11

(04) Excursió del cycle
amb els excursionistes
de Santa Coloma de Que-
ralt. Itinerari: Sta. Maria de

Miralles - castell de Miralles - la Fou -
Sant Martí de Tous - ermita de Samfo-
res - la Tossa de Montbuí.

10.30

(05) Dpt. Fotografia

Sortida a Valls. Tema: Els tres tombs.

25

18.30 Teatre Bartrina
(10) (c) La Xarxa
Programació infantil.
L'odissea, a càrrec del
Teatre Nu.

d'introspecció que Amorós realitza —vers ell mateix i vers els seus personatges— i que alhora proposa al lector. Així, mentre l'objectiu d'altres memorialistes, com el Josep Pla de Girona, és més aviat plàstic i s'adreça a la pintura de grans frescos, o bé se centra en el retrat d'una galeria de personatges, com a les Memòries de Sagarra, la intenció essencial d'Amorós és la lucidesa, i davant de cada situació, de cada fet, de cada anècdota, l'autor malda per aclarir-ne tots els detalls i per enfocar-ne cada angle, a fi i efecte que al lector se li manifesti el que hi ha d'accidental en el relat i quin és el gran curs històric —“el paller”— enmig del qual la quotidianitat cristal·litza, de vegades estranyament —“l'agulla”. El mèrit d'Amorós és aconseguir aquest propòsit a través d'una narració que manté el delicat equilibri entre el detall i l'amenitat, entre referit i

referent, i que permet, com tota gran literatura, diversos nivells interpretatius. Els crítics (Josep Murgades, Ramon Gomis) han assenyalat la força narrativa dels elements simbòlics a *El camí dels Morts*, des d'una lectura política —els contrastos derivats dels usos lingüístics imposats a la postguerra— o psicològica —la merda, la mort, el sexe.

L'interval que abasta *El camí dels Morts* comença amb la proclamació de la República, al Reus de 1931, i acaba a la primera postguerra, a la Barcelona de 1941. De fet, *El camí dels Morts* reuneix dos lliuraments, el primer dels quals fou publicat abans amb el títol *L'agulla en un paller* (1985). Aquesta primera part acaba a les acaballes de la guerra civil, amb l'exèrcit franquista a Almorós, i la segona comença, hores després, amb l'ocupació de Reus. El testimoni d'Amorós és el d'un fill de la petita burgesia reusenca que s'inicia a la vida “adulta” (el teatre, el sexe, l'internat, el futbol) durant aquest període de profundes convulsions socials, especialment transcendent a la història de Catalunya. És també la visió que ara té del viscut aleshores. En la narració, la fi de la guerra civil n'ocupa el punt central. El record d'Amorós no és ni podia ser la trista elegia testamentària d'*Els darrers dies de la Catalunya republicana*, de Rovira i Virgili. El 15 de gener de 1939 —data de l'ocupació de Reus—, Amorós no se sent un derrotat; al contrari, és un adolescent de 15 anys que al cap d'uns quants dies ja pertanyia a la milícia de la Falange. Seran les contradiccions internes, partint d'aquesta adscripció inicial,

les que portaran a sincerar-se amb els seus orígens i a utilitzar la raó per reconèixer els elements més autèntics de la societat a la qual pertany. D'això —que a *El camí dels Morts* només s'apunta— en parlaran els seus poemes al cap de vint anys, on denuncia obertament l'opressió del règim franquista i, bo i deixant constància de la falta de resposta col·lectiva —i que ell, doncs, podia entendre perfectament bé—, confia forçosament en una futura llibertat.

Des del punt de vista narratiu, mentre a la primera part el to té molt de reportatge periodístic —potser les col·laboracions a la premsa són un dels seus orígens—, a la segona part el text imposa la seva autonomia, s'acosta a la novel·la i la crònica històrica deixa pas a l'aventura merament personal, com en el relat dels diferents encontres sexuals i les consideracions a què donen lloc: és precisament en la descripció d'un d'aquests encontres on hi ha el més llarg dels diàlegs, tots els quals —no gaires— estan localitzats precisament en aquesta segona part. I al final del llibre els fets es precipiten i una circumstància familiar sobtada, la mort del pare, sembla anunciar una perspectiva diferent a la història que ens és explicada.

Perspectiva, però, que, com sabem, va seguir enquadrada en el “temps estrany”.

Construcció dels refugis antiaeris a la plaça de Prim el 1937

X. Amorós al festival atlètic dels Escolapis de Sarrià. Curs 1940-41